

Cântecul religios si rolul lui în educarea tinerei generatii

Dr. Nicolae Belean

Motto:

„ Cel mai bun este tânarul care , prin el însusi, stie ce trebuie sa faca;

Bun este si acela care urmeaza cele spuse de altii;

Dar cel care nu-i în stare nici de una nici de alta, în toate-i

nefolositor ”.

Hesiod, poet grec, Lucrari si zile, p. 293.

Muzica este modalitatea cea mai sensibila de a exprima simtamintele umane, de aceea ea pare a fi strâns legata de însusi momentul intrarii omului în istorie. Nu se stie cine a descoperit-o, nici vremea cand a aparut pentru prima data, în orice caz, nu a existat nici o comunitate pe pamânt fara sa cunoasca si sa foloseasca muzica chiar într-o forma primitiva.

Anticii au asezat-o în rândul stiintelor care trebuia sa instruiasca tinerii. Din buna vreme apoi muzicii i s-a conferit un rol religios, deoarece apropia pe om de Dumnezeu.

Muzica este privita în plus ca unul din mijloacele de realizare a virtutii, de purificare de patimi de înnobilare spirituala. Aristotel a argumentat acest lucru în câteva pagini antologice din lucrarea sa Politica: „ Pentru a-i dovedi puterea morala, scrie el referindu-se la muzica, ar fi de ajuns sa probam ca ea poate modifica sentimentele noastre, sa se vada intiparirea lasata asupra auditorilor de catre operele atâtor compozitori”.

Biserica v-a introduce muzica în cult chiar de la început, intuind rolul ei binefacator.Prin influentarea auzului s-a constatat ca:” sufletul poate fi predispus mai usor sa primeasca adevarul cuprins în textul imnelor religioase”.

Sfântul Ioan Gura de Aur, ne spune în acest sens:”nimic nu ridica sufletul, nu-i da aripi, nu-l smulge din cele pamântesti, nu-l elibereaza din legaturile trupesti, nu-i inspira înțelepciunea divina, nu-l fac sa dispretuiasca cele de jos, precum muzica si accentele masurate ale unui cântec.”

Sfântul Ioan Scararul ne spune si el ca : „ în iubitorii de Dumnezeu se nasc sentimente de bucurie, dragoste de Dumnezeu si lacrimi atunci când aud cântându-se melodii religioase.”

Pentru a descoperi rolul muzicii religioase în educarea tinerei generații, am apelat la marii gânditori ai creștinismului pentru a le cunoaște îndemnul și sfaturile în acest domeniu, ca apoi să deliberăm dacă acestea pot fi folosite și aplicate în zilele noastre după trecerea a peste 1500 de ani de la moartea lor. De aceea, ne vom apropia de opera unuia dintre cei mai mari gânditori ai sec. IV, Sf. Vasile cel Mare, care adresându-se tinerilor a spus:

„Dragi tineri, gândim că viața aceasta omenească (se referă la lumea fizică), n-are absolut nici o valoare, și nici nu socotim bun ceea ce se sfârșește aici pe pământ. Nici slava strămoșilor, nici puterea trupului, nici frumusețea, nici măreția, nici cinstea dată de oameni, nici demnitatea de împărat, în sfârșit, nimic din cele ce pot fi numite pământesti, ci prin nădejdiile noastre, mergem mai departe și facem totul pentru pregătirea altei vieți. De aceea trebuie să iubim tot ce ne ajută la pregătirea acesteia, deoarece dacă cineva ar aduna cu mintea toate bunătățile acestei vieți, toate bunurile din această lume, toate ar fi mai prețioase ca valoare decât cel mai mic dintre bunurile celeilalte lumi; și sunt atât de departe unele de altele după cum este departe visul de realitate. Asadar, zice Sf. Vasile cel Mare, va voi spune care sunt învătăturile care trebuie luate la o parte și cum le putem deosebi. Întreaga noastră viață poate fi asemănată cu soldații care fac exerciții de luptă pe câmpul de instrucție; aceștia exersându-și mâinile și picioarele, dobândesc o anumită dexteritate, așa că datorită instrucției sunt virtuosi în lupte. Trebuie să știm că în viața noastră stă cea mai mare luptă a luptelor, pentru care trebuie să ne străduim în pregătirea acesteia. Trebuie să stăm de vorbă cu toți oamenii de la care am putea avea vreun folos oarecare pentru cultivarea sufletului. După cum însusirea unui pom este de a face fruct bun și frumos, dar și frunzele care se mișcă pe ramuri dau pomului oarecare podoabă, tot așa și cu sufletul, trebuie să fie împodobit cu adevărat dar și cu înțelepciune. Asadar să nu ne îngrijim de trup mai mult decât este necesar, ochii să nu se desfete cu spectacole prostesti, sau cu privirea trupurilor, care strecoară în suflet ghimpele plăcerii, iar urechile să nu primească în suflet cântece de rusine. Din cântecele acestea se nasc patimile, odrasle ale josniciei și ale umilirii; iar noi trebuie să urmărim alte cântece, care ne fac mai buni, de acestea folosindu-se David, poetul sfințelor cântări, care a slobozit pe împăratul Saul de duhul rău. (1 Regi 16,23).

Din cele relatate de Sf. Vasile cel Mare, reiese în primul rând faptul că ideile lui sunt atât de actuale încât par a fi relatate de un gânditor contemporan. El ne precizează faptul că nu toate genurile muzicale sunt bune pentru tineri, nu orice muzică zideste sau îndeamna la purificarea sufletului, ci există și muzică nocivă care îndeamna la fapte josnice.

Se spune că și Pitagora” întâlnind niște oameni beți, care fuseseră la ospaț, a poruncit cântăretului din flaut, care mergea în fruntea lor, să schimbe cântecul și să cânte un cântec liniștitor, aceia datorită cântecului, și-au revenit și au plecat acasă rușinați. Alții la auzul unui cântec își ies din minti, atât de mult poate să schimbe sufletul omului un cântec sanatos sau un cântec desfrânat”.

Printr-un cântec se poate destinde mânia și tot printr-un cântec plăcut poate să-o înfrâneze și să-o potolească. Iată o întâmplare povestită de filosoful Plutarh în al doilea discurs despre soarta lui Alexandru cel Mare:” datorită muzicii, odată pe când se cânta înaintea lui Alexandru cel Mare un cântec, acesta s-a sculat de la masă și s-a dus la arme, dar s-a întors la oaspeți când s-a schimbat cântarea”.

Realizăm din cele prezentate până aici căta putere are muzica asupra omului, pentru atingerea scopului pe care îl urmărește în viață.

Este firesc sa ne întrebam ce reprezinta în zilele noastre muzica pentru tineri si care ar fi rolul ei în viata acestora..

Cântati Domnului cei cuviosi lui...sice psalmistul (Ps. 29) De aici reiese faptul ca nu tot cel ce are în gura cuvintele psalmistului cânta Domnului, ci cei care înalta, din inima curata, cântarile de psalmi. Toti câti sunt cuviosi si pastreaza dreptatea cea catre Dumnezeu, toti aceea pot sa cânte lui Dumnezeu psalmi în chip armonios.” Dar câti nu ascund în inimile lor viclenie si minciuna. Se pare ca au în gura lor cântare de psalmi, dar nu cânta cu adevarat psalmi.Nu poate pomul rau sa faca roade bune, nici inima rea nu poate scoate cuvinte ale vietii. Curatati-va inimile, ca sa roditi cu duhul , ca sa puteti cânta cu pricepere psalmi Domnului”.

Mai urcam o treapta în argumentarea temei propuse, în sensul ca Dumnezeu nu asculta orice cântare chiar daca este religioasa, ci numai pe aceea care porneste dintr-un suflet curat, care este purificat de viclenie si minciuna. Lui Dumnezeu îi atribuim toata starea sufletului nostru, care este în armonie cu faptele noastre. De aceea:” când dormitam si lenevim , se zice ca Dumnezeu doarme, pentru ca ne considera nevrednici de a veghea asupra noastra”.

Dumnezeu pleaca urechea Sa numai asupra celor cu inima buna si cuget curat. Asadar atunci când înaltam o cântare catre Tatal Ceresc pentru a fi ascultata trebuie sa avem sufletul curat iar mintea sa fie la Dumnezeu.

Pentru a continua argumentarea temei, din nou ma întorc la îndemnurile Sf Vasile Cel Mare care sunt mai actuale decât oricând: „Asadar sa nu ne îngrijim de trup mai mult decât este necesar, ochii sa nu se desfete cu spectacole prostesti, sau cu privirea trupurilor, care strecoara în suflet ghimpele placerii, iar urechile sa nu primeasca în suflet cântece de rusine. Din cântecele acestea se nasc patimile, odrasle ale josniciei si ale umilirii; iar noi trebuie sa urmarim alte cântece, care ne fac mai buni, de acestea folosindu-se David, poetul sfintelor cântari, care a slobozit pe împaratul Saul de duhul rau.(1 Regi 16,23).

Stim cu totii ce se întâmpla astazi când vedem la televizor tot felul de concursuri ale frumusetii trupesti, frumusetete fizica în toata goliciunea ei, însoțite de cântece care îndeamna la violenta sau sex. Din presa vremii noastre am retinut cazul unui tânar care dupa ce a iesit de la o discoteca a savârsit o crima, recunoscând ca a fost îndemnat la gestul sau de muzica draceasca pe care a ascultat-o

Într-o lume secularizata suntem convinsi de faptul ca cei ce poarta de grija destinele unei tari ar trebui sa pregateasca tinerii pentru viata, având privirea atintita mai mult spre cele spirituale, dar ne mira faptul ca tot ce se petrece cu tinerii din ziua de azi parca este directionat spre distrugerea lor. Muzica nociva din discoteci,baruri, radio- televiziune, îi agita, le îndreapta gândirea spre violemta, spre sex, în general spre cele lumesti.

Oare poate Biserica sa-i ajute? În ce fel?

Daca este sa ne orientam dupa optiunea tinerilor, în cele mai multe cazuri ei își exprima dorinta în favoarea muzicii nocive, care le stimuleaza simturile si-i leaga de cele pamântesti.De asemenea daca facem comparatie între numarul tinerilor care practica muzica religioasa si cei care prefera muzica veacului nostru, putem sa realizam faptul ca diferenta este incredibila. Foarte rar se mai gasesc tineri care sa se dedice muzicii religioase, aducatoare de pace si liniste sufleteasca de care avem nevoie cu totii. Ba de multe ori muzica religioasa

este considerata depasita, perimata, învechita iar daca se gasesc tineri sa o practice sunt ironizati de catre colegii lor.

Consider ca singura cale de revenire este si ramâne, pe lângă efortul Bisericii, scoala. Aici în special cu cei mici si nu numai, sa se învete cântece religioase, aratându-le în acelasi timp si care este efectul benefic al acestora asupra omului.

Sa le asezam tinerilor în suflet cuvintele Sfântului Vasile cel Mare, care vorbind despre frumusetea psalmilor biblici spune:”Psalmul este linistea sufletelor, rasplatitorul pacii, linistind gândurile tumutuoase si tulburente. El da odihna sufletului agitat, el potoleste pe omul patimas. Psalmul este sustinatorul prieteniei, trasura de unire pentru cei care sunt despartiti, mijlocul deîmpacare pentru dusmani.Psalmul alunga demonii si atrage ajutorul îngerilor. Este o arma împotriva temerilor de noapte si o odihna în oboselile zilnice, unajutor pentru cei care sunt slabi de duh, o podoaba pentru cei cce sunt în floarea tineretii, o consolare pentru pentru cei batrâni, podoaba cea mai de pret a femeilor. Psalmul face sarbatorile bucuoroase,poate sa stoarca lacrimi dintr-o inima de piatra”Si mai departe zice:”Ce nu poate învăta cineva din psalmi? Maretia barbatiei, exactitatea dreptatii, însemnatatea înfrânarii, desavârsirea judecatii, chipul în care sa se pocaiasca, masura în care trebuie sa rabde si tot ce se poate spune despre lucrurile bune... si daca este adevarat ca exista mai multe instrumente muzicale, profetul a armonizat cartea psalmilor cu un instrument numit psaltire , întrucât dintre toate instrumentele muzicale numai psaltirea primeste sunetele din partea de sus a ei, într-adevar la chitara si la lira arama rasuna dedesuptul locului unde sunt atinse coardele. Ca sa vorbim în chip figurat, arata mai departe sfântul parinte, trupul omenesc este la fel ca si psaltirea, un fel de instrument muzical adaptat dupa toate regulile muzicale pentru a aduce lauda lui Dumnezeu. Altfel spus, toate lucrurile pe care le savârsim prin trup sa la facem în chip armonic, mintea celui ce cânta sa caute cele înalte, cele spirituale.

Sfintii parinti ai primelor veascuri crestine au abordat cu mult curaj muzica si rolul ei în educarea tinerilor. Ei nu au avut cunostinte prea mari cu privire la teoria muzicii , dar au considerat-o necesara completei pregatiri a fiecarui tânar, atât sub raport intelectual, cât si educativ.

Muzicii i s-a acordat permanent o functie morala având în vedere marile ei resurse educative.De aceea trebuie sa o folosim si noi astazi în educarea tinerei generatii pentru a-i feri pe tineri de muzica nociva care le stâlcesc sufletul îndreptându-i spre prapastia perzaniei.

În educatie trebuie sa apelam la farmecul muzicii religioase deoarece ”atunci când vorbele ramân neputincioase, doar muzica poate sa aduca mângâiere , pace si liniste sufletului omenesc”.

Aristotel, Politica, traducere de El. Bezdechi, Bucuresti, 1924, p. 199.

Sf. Vasile cel Mare, Cuvânt la Psalmul I, Bucuresti 1980,p.420.

Ioan Hrisostomul, Omilie la Psalmul 41,

Ioan Scararul, Scara raiului, Timisoara, 1994, p. 334.

Sfântul Vasile cel Mare, Omilie la Psalmi, Bucuresti,1986, p. 237.

Platon, Republica, cartea a Via, p. 498.

Sf. Vasile cel Mare, Scrieri, partea I, op. Cit. P. 576.

Idem, p. 240

Sf. Vasile cel Mare, Omilie la Psalmul 29, Bucuresti 1986, p. 237.

Sf. Vasile cel Mare, Omilie la Psalmi, Buc. 1986, p. 237

Op.Cit p.237

Op.Cit. p. 27.